

Innhold

Forord	7	Nasjonalkultur og eksklusjon av mangfold	63
INTRODUKSJON	13	Å leve i et religions- og livssynsmangfold	65
<i>Ole Andreas Kvamme, Tone Kvernbekk og Torill Strand</i>		Mangfoldets grenser og uenighetsfellesskap	67
Definisjon av pedagogikk	14	Mangfold som menneskelig vilkår	68
Temaer som går på tvers	17	Mangfoldet i den enkelte	69
Bokas oppbygging	27	Oppsummering	70
		Om mål	73
		<i>Tone Kvernbekk</i>	
Del 1		Mål og materie	74
HVORFOR PEDAGOGIKK?	30	Kunnskapsmål	76
Oppdragelse - noen grunnleggende mønstre	32	Samfunnsmessige mål	79
<i>Hansjörg Hohr</i>		Avslutning	82
Å peke på ting - intensjonalitet, subjektivitet og intersubjektivitet	33	Læring	84
Språk og symboler	34	<i>Torill Strand</i>	
Fortid og framtid - tradisjon og vyer	35	Menon	85
Dialog, diskurs, fortelling og lek	36	Læringsparadokset	87
Erfaringen og sansenes verden	39	Avstand	88
Individ og samfunn	41	Læring er en prosess	89
	47	Læring som transformasjon	91
Danning		Læring er et relasjonelt fenomen	94
<i>Ingerid S. Straume</i>		Hva kan vi lære om læring av Menon?	95
Innledning	47		
Danning som begrep	48	Erfaring som menneskets måte å være på	98
Refleksiv og urefleksiv danning	50	<i>Hansjörg Hohr</i>	
Danning i praksis	52	Impuls og hindring - aksjon og persepsjon	98
Danning i et flerkulturelt samfunn	52	Samspill og kontinuitet	99
Danning og læring	54	Refleksjon og kommunikasjon	100
Innvielse og kritikk	56	Erfaring og boklig kunnskap	101
Avslutning	57	Erfaring som livsform	104
Mangfold	61		
<i>Ole Andreas Kvamme</i>			
Idealeleven som målestokk	61		
Mangfold basert på gruppe	62		

Kritisk tenkning	106	Inkludering – reformulering av integreringsideologien	170
<i>Elisabeth Teige</i>		Tilpasset opplæring	171
Hva er kritisk tenkning?	107	Splittende versus inkluderende integreringsdiskurs	172
Immanuel Kant og dømmekraften	108	Hverdagslivets naturlige segregering	173
Kritisk pedagogikk	109	Integrering eller inkludering?	174
Anglo-amerikansk kritisk tenkning	110	Kommunikasjon	177
Kritisk tenkning og demokratiet	114	<i>Tone Kvernbekk</i>	
Avslutning	115	Begrepet kommunikasjon	178
		Litt kommunikasjonshistorie	179
Del 2		Dialog og monolog	181
PEDAGOGISKE PRAKSISER	118	Systemteoretiske betraktninger	183
Educere og educare	120	Avslutning	186
<i>Tone Kvernbekk</i>		Ansvar, autoritet og frihet	189
Planter og gartnere	121	<i>Helgard Mahrtd</i>	
Leirklumper og håndverkere	123	Innledning	189
Balanse og kombinasjon	124	Begrepet autoritet	189
Oppsummering	125	Nyliberalismens trussel mot oppdragelse	191
Oppdragelse som moralsk oppgave	127	Opprinnelsen til ordet autoritet	192
<i>Hansjörg Hohr</i>		Barnet, et uferdig levende vesen	194
Mot til livet	128	Et barn, en nykommer i menneskets verden	196
Lyst på verden	129	Oppdragerens doble ansvar – hans konserverende holdning	198
Evne til kjærlighet	132	Konklusjon	200
Evne til fornuft og ansvar	133		
Fornuften som skaper symmetri i asymmetrien	134		
Undervisning	137	Del 3	
<i>Azita Afsar og Kirsten Sivesind</i>		PEDAGOGIKK OG INSTITUSJON	204
Innledning	137	Barndommens institusjonalisering – i lange linjer	206
Undervisning, oppdragelse og dannelse	138	<i>Harald Thuen</i>	
Undervisning, erfaring og vekst	144	Opplysningsprosjektet	207
Undervisning og læring i dag	149	Nasjonens barn	209
Mål-middel-tenkning	155	Velferdens barn I – trygghet og fellesskap	212
<i>Tone Kvernbekk</i>		Velferdens barn II – frihet og individualisme	215
Ulike former for verdi	155	Individet i kollektivet	218
Mål-middel-tenkning i pedagogikken	156	Foreldre – barn	221
Sammenhengen mellom mål og midler	159	<i>Einar Sundsdal</i>	
Å resonnerer instrumentelt	162	Innledning	221
Avslutning	164	Den pedagogiske relasjonen er en nær relasjon	222
Inkludering	165	Den pedagogiske relasjonen er en relasjon <i>sui generis</i>	223
<i>Ivar Morken</i>			
Integrering	166		
Pluralistisk ideologi	167		
Mangfold	168		
Blomkomiteen	169		

«Noen ganger bestemmer barna, og noen ganger bestemmer de voksne» – eller?	224	Enhetslærere	267
Avslutning	227	Kunnskapsarbeidere	269
Barnehagen – barns første møte med utdanning	229	Oppsummering	270
<i>Jon Kaurel</i>		Lærebøker – påvirkning eller formidling?	273
Barnehagens sosialpedagogiske tradisjon	229	<i>Yngve Troye Nordkvelle</i>	
Barnehagesektorens utvikling og vekst	231	Lærebøker for fag, læreplaner og undervisning	273
Barnehagens innhold – barndommens egenverdi og det helhetlige læringsbegrepet	234	Lærebok og kritikk	274
Barnehagen som utdanning – sosial utjevning og skoleforberedelse?	235	Kunnskaps sosiologiske perspektiver på konstruksjoner av lærebøker	275
Politisk press mot barndommens egenverdi?	237	Lærebøker som litteratur	277
Skolemessig før og etter Elvis	240	Finnes det «én» tekst i denne klassen?	278
Historisk søkelys på skole mellom det dårlige nye og det gode gamle		Teorier om lesing og forståelse	278
<i>Harald Jarning</i>		Redskaper for kritisk lesing	279
Utdanningsløpet	241	Konklusjon	280
Skolemessig oppvekstlandskap	245	Universitetet	282
Fra tradisjonelle til moderne fag	247	<i>Tone Kvernbekk, Ole Andreas Kvamme og Torill Strand</i>	
Resultatkontroll – både gamle og nye lag	248	En kort versjon av en lang historie	283
«... sammenhengende folkedannelse ... en stor og skjøn kulturide»	249	Hva slags institusjon er universitetet?	284
Framtidsbilder – læreplaner for kunnskapsbaserte risikosamfunn?	251	Universitetets idé	286
... kanskje er skoooen go å ha – skolemessig lenge før, litt før, og etter Elvis	252	Et større bilde	288
Ledelse av skolen som institusjon	254	Universitetet på sitt beste	291
<i>Jorunn Møller</i>		Kunnskapssamfunnets pedagogiske ungdomsprosjekt	293
Innledning	254	<i>Kristin Beate Vasbø</i>	
Hva er ledelse?	255	Innledning	293
En norsk kontekst for utøvelse av skoleledelse	256	Ungdomsfasen	294
Kryssende forventninger til utøvelse av skoleledelse	259	Pedagogikk	295
Oppsummering	260	Sosialisering	296
Om lærerne – og den norske kultur- og samfunnsutviklingen	263	Kunnskapssamfunnet	298
<i>Turid Løyte Hansen</i>		Endring	299
Oppdragere	263	Marginalisering	302
Folkedannere	264	Inkludering	303
		Ny kunnskap – nye arenaer for pedagogisk arbeid	307
		<i>Karen Jensen og Eli Tronsmo</i>	
		Framveksten av kunnskapssamfunnet	308
		Trekk ved dagens makroepistemiske landskap	310
		Nye arenaer for pedagogisk arbeid	313
		Epistemisk diversitet og et nytt blikk på skolens rolle	313
		Avsluttende refleksjoner	314

Medier og mennesker	316	Miljøkrise	366
<i>Pedagogikkens møte med teknologiutviklingen</i>		<i>Ole Andreas Kvamme</i>	
<i>Ola Erstad</i>		Danning	367
Innledning	316	Normativitet	369
Medier og pedagogikk – fra engstelse til mulighetenes marked	317	Skolen som institusjon	370
Digital oppvekst	318	Skolens idealer og den politiske avmakten	371
Kompetanse og læring	320	Innflytelse fra medier og reklame	372
Digital kompetanse og teknokulturell danning	321	Kapitalismen og samfunnets reproduksjon av seg selv	373
Pedagogikkens digitale framtid	324	Avslutning – hva med pedagogikken selv?	374
		Kjønn, feminisme og likestilling	377
Del 4		<i>Elin Rødahl Lie</i>	
PEDAGOGIKK OG SAMFUNN	328	Innledning	377
Pedagogikkens samfunnsoppdrag	330	Likestilling som pedagogisk ideal	379
<i>Torill Strand</i>		Sophie og Emile	381
Politikk og pedagogikk	331	Likestilling som forskjell	383
Deweys reformpedagogikk	335	Likestilling og pedagogikk i dag	385
Deweys radikale demokratiteori	336	Undring, handlingsrom og teknodemokratiske potensialer	390
Livsform	337	<i>Hva vil vi med IKT?</i>	
Ideal	338	<i>Eevi E. Beck</i>	
Perspektiv	339	Innledning	390
Utdanning, danning og demokratisering	340	I Fra hverdagens teknologikritikk til pedagogikkens større spørsmål	391
Instrumentalismen og politisering av skolen	343	II Undring – teknologi, kritikk og pedagogikk	393
<i>Lars Løvlie</i>		III Teknologideterminisme og teknisk handlingsrom	398
I hvilket ærend?	343	Avslutning	402
Fagkritikk i ny utgave	345	AVSLUTNING	
Hva er instrumentalisme?	346	HVA ER PEDAGOGIKK?	405
Vitenskapskritikken	347	<i>Ole Andreas Kvamme, Tone Kvernbekk og Torill Strand</i>	
Fra person til institusjon	348	Et stort fagområde	405
Første tablå	349	Det pedagogiske triangelet	406
Andre tablå	351	Fugleperspektiv	408
Tredje tablå	351	Pedagogikkens forankring i menneskevitenskapene	412
Et alternativ	352	Forfatteromtaler	415
Globalt medborgerskap	355	Fotografier og illustrasjoner	419
<i>Torill Strand</i>		Stikkord	421
En kosmopolitisk vending	355	Personregister	427
Livsstil	357		
Ideal	359		
Verdensanskuelse	360		
Navnet kosmopolitisme	360		
Metaforen	361		
Paradokset	362		
Globalt medborgerskap <i>para doxa</i>	362		